

Bécsbe ment. Az előrenyomuló császári seregekkel tért vissza Magyarországra, de augusztus 4-én fogságba esett és Jókai szülőhelyén, Komáromban raboskodott, amíg az osztrákok el nem foglalták a várost. Hat hónap elteltével érkezett vissza Rákoscabára.

Jókai Mór és Laborfalvi Róza Pécelen, a Ráday-kastélyban töltötte mézesheteit, abban a nevezetes, falfestményekkel díszített Herkules szobában volt a hálólhelyük, ahol látogatásai során Kazinczy Ferenc is el volt szállásolva. Amint az a szülői szívekkel történni szokott, egy idő múlva Jókai édesanyjáé is megenyhült: „*És másfél év múlva az én áldott jó anyám maga jött oda hozzánk, hogy a nőmet kedves leányának nevezze, s meghívja magához régi otthonunkba, a komáromi apai házba.*” A Rádayak és Jókai Mór kapcsolatát a történetek elmélyíthették. Gróf Ráday László fia, az 1829-ben született Gedeon tovább építette családjá többgenerációs barátságát Jókaiival. Ráday V. Gedeon a szabadságharc alatt honvédként harcolt Mészáros Lázár, Dembinszky és Bem oldalán, emiatt a bukás után tizenkét évig nem vehetett részt a közéletben. 1867-ben belügyminisztériumi tanácsos lett, majd 1868-tól királyi biztosi kinevezést kapott az alföldi bünszövetkezetek felszámolása céljából. A rablóbandák – közöttük a szabadságharcban résztvevő Rózsa Sándor és betyárjai - garázdálkodása soha nem látott méreteket öltött, ami alapjaiban rendítette meg a közbiztonságot. Ráday V. Gedeon sokak által vitatott eszközökkel ugyan, de eleget tett a megbízatásának. Ráday és az író barátságának irodalmi hatásaként született A lélekidomár című regény, aminek megírásakor – Mikszáth szerint - Jókai azokat a betyártörténeteket használta fel, amiket maga a királyi biztos mesélt el neki.

Források:

Mikszáth Kálmán: Jókai Mór élete és kora

Szabó László: Jókai élete és művei

Csapó Csaba: Ráday Gedeon és a szegedi királyi biztosság a korabeli sajtó tükrében

Csapó Csaba: Életrajz és mentalitás - Ráday Gedeon elfelejtett élete

Aranyidők a péceli Ráday-kastélyban (Budapest, MÁG, 2003)

Szánthó Géza: Rákoscabai község leírása – régi és újkori ismertetése

Hegedüs Géza: A Magyar Irodalom Arcképcsarnoka

Debnár László

Rákosliget a Magyar Távirati Iroda (MTI) híreiben

A magyar hírügynökség megalakulása

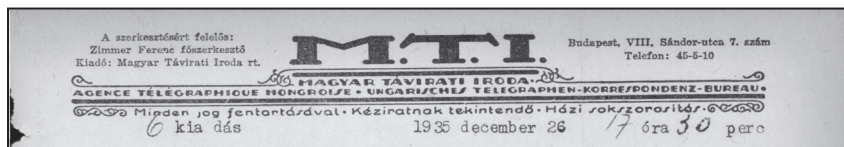
A hírek szabad áramlása, az eseményekről szóló tudósítások eljuttatása mindig is igénye volt már a XIX. század polgárainak is. Elég csak Kossuth Lajos Országgyűlési Tudósításaira gondolni a reformkor kezdetén. A megvalósításra azonban Magyarországon elég hosszú időt kellett várni ettől az időponttól. Az Osztrák-Magyar Monarchiában csak a kiegyezést követően jöhetett szóba egy önálló, elsősorban magyar hírek továbbításával foglalkozó szervezet létrehozása. 1880. november 23-án két országgyűlési gyorsíró, Maszák Hugó és Egyesy Géza fejében született meg az igény arra, hogy távirataikat ingyenesen továbbíthassák. 1881 márciusában aztán megkapták az engedélyt, meg is kezdődhetett az érdemi munka, de még várni kellett arra, hogy valóban hírügynökség lehessen ez a szervezet. Az MTI, mint önálló hírügynökség 1898 óta működött. Ekkor miniszterelnöki döntés alapján megvételre került a szervezet és valóban megkezdte nemzetközivé történő fejlődését. Illetve megteremtődtek annak alapjai, hogy ne csak a magyarországi, hanem a külföldi hírek is megjelenhessenek az irodánál. Elsősorban a bécsi székhelyű Telegraphen-Correspondenz Bureau-val dolgoztak szorosan együtt (Ez az iroda volt az MTI osztrák megfelelője). Az iroda ettől a tranzakciótól még alapvetően magánkézben maradt.

A Károlyi kormány 1918-ban államosította a szervezetet, amit a kommunista diktatúra aztán jól tudott hasznosítani saját céljaira is.

1920-tól az akkori miniszterelnök Teleki Pál, Horthy egyik tisztjét, Kozma Miklós századost bízta meg a vezetéssel, aki hamarosan kezdeményezte a részvénytársasági formába történő átalakítást.

Innentől kezdve új irányt vett a fejlődés. Több irányú fejlesztéseket hajtottak végre, amely mind a gyorsabb hírtovábbítást szolgálta. Többek között Kozma ténykedéséhez köthető a Magyar Hirdető Iroda Rt., a Magyar Filmiroda Rt. és a Magyar Országos Tudósító Rt. létrejötte. Ez utóbbi lett a rendőrség, Budapest székesfőváros és Pest vármegye főlhivatalos könyvnyomtatási lapudósítója.

A Rákosligetről szóló első hírek is szinte azonnal, a mai értelemben is hírügynökségnek nevezhető MTI létrejöttét követően megjelentek (MTI, MOT) anyagaiban. Mellékesen jegyzem meg, hogy közel azonos időpontban született meg a magyar hírügynökség gondolata (1881) és Rákosliget megalapításának igénye (1896). Tehát, amikor az MTI valóban működni kezdett, az 1920-as évek elejétől lehetett számítani a községben történő események MTI általi publikálására.

Rákosliget az MTI híreiben

Milyen hírek érdekelték az embereket? Nem volt ez másként akkor sem, mint ma. A politikai eseményektől kezdve a civil szervezetek akcióin keresztül a sporttól a bulvárig szinte minden. Talán az arányok mások voltak? Ennek eldöntését az olvasóra bízom.

Az első hír, amely községhez köthető rögtön egy tévedést, elírást tartalmazott. Közel száz éve 1924-ben a Vöröskereszt 10 éves fennállását ünneplő eseményről adott hírt. Ebben szerepelt az a mondat, mely szerint „A rákosligeti Vörös Kereszt fiókegyelet vasárnap ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját. A díszközgyűlésen Maderspach Ferencz, az 1649. évi vértanú

Rákosmenti Műzeumi Estek

egyenes leszármazottja elnökölt. MTI 1924. október 31. 12. kiadás 16 óra 30 perc.”

Helyesen 1849. évi vértanúja lenne. Maderspach Károly az 1848-49-es szabadságharc idején vasgyárára kitűzte a magyar trikolorót, fegyverekkel látta el a szabadsáért küzdő magyar seregeket. Felesége, Buchwald Franciska aktívan részt vett a nemzetország felállításában. Károly öccse is részt vett a szabadságharc küzdelmeiben, alezredesi rangban. A fehértemplomi győzedelmes csaták ünnepelt kapitánya volt. 1849 januárjában Zsombolya határában tüdőgyulladásban halt meg, az ottani temetőben temették el.

Haynau csapatai 1849. augusztus 22-én vonultak be Ruszkabányára, elfogatta Buchwald Franciskát. A tábor-szernagy a falu főterén félmeztelenre vetköztette, a lakosság előtt nyilvánosan megvesszőztette, majd börtönbe záratta. Ellene a vád az volt, hogy a tavasz hadjárat győztes csatái idején egy szalmabábút felöltöztetett császári egyenruhába, és gúnyversek kíséretében eltemette. A vád azonban koholt volt. Haynau Maderspach Ferenc holttestét a sírjából is ki akarta ásatni, majd felakasztatni, ám ezt a helyi lakosság ezt megakadályozta.

Maderspach Károly 1849. augusztus 23-án Ruszkabányán a családját ért megaláztatás miatt a közeli dombon a saját készítésű ágyújával agyonlőtte magát.

1925. 06. 03.

Felavatták az első világháborús emlékművet.

„Rákosliget közönsége Pünkösöd hétfőjén leplezte le a hősi halottai emlé-

Részlet az eredeti emlékműről.

Forrás: fortepan.hu

kezetére közadakozásból emelt szoborművet. Az ünnepi beszédet József főherceg tartotta igen nagy hatással. A rohamozó katonát ábrázoló emlékmű Thomek István szobrászművész kitűnően sikerült alkotása.”

Rákosliget nagyságához képest elég élénk társadalmi életet élt. Ennek tanúja az a sok, szám szerint 31 szervezet, egyesület, amely a községben működött

1. Rákosligeti Iskola Egyesület
2. Rákosligeti Légoltalmi Liga
3. Rákosligeti Közművelődési Kör
4. Rákosligeti Stefánia Fiókszövetség
5. Rákosligeti Katolikus Kör
6. Rákosligeti Szépészeti és Madárvédő Egyesület
7. Rákosligeti Levente Egyesület
8. Rákosligeti Temetkezési Segélyegyesület
9. Rákosligeti Dal és Zene Kör
10. Rákosligeti Demokrata Kör
11. Rákosligeti Zenekar Egyesület
12. Országos Frontharcos Szövetség Rákosligeti Csoportja
13. MOVE Rákosligeti Társadalmi és Sport Egyesület
14. Rákosligeti Függetlenségi Olvasókör
15. Rákosligeti Polgári Kör
16. Rákosligeti Atlétikai Club
17. Rákosligeti Vöröskereszt Egyesület
18. Rákosligeti Katolikus Növendő és Leányok Egyesülete
19. Rákosligeti Kereskedők és Iparosok Köre
20. Rákosligeti Halálozási Segély Egyesület
21. Munkás Otthon Ifjúsági Kör
22. Rákosliget és Vidéke Izraelita Nőegylet
23. Rákosligeti Kiskereskedők Egyesülete
24. Rákosligeti Úszó Egyesület
25. Vöröskereszt Fiókegylet tagjainak Temetkezési Segélyegyesülete
26. Rákosligeti Hadviselt Katonák Szövetsége
27. Rákosligeti Általános Ipartestület
28. "Turul" Szövetség Rákosligeti Hunyadi János Bajtársi Törzs
29. Rákosligeti Sport Club
30. Rákosligeti Önkéntes Tűzoltótestület
31. Rákosligeti "Chevra Kadisa" Izraelita Szentegylet

A későbbiekben láthatjuk majd, hogy ezek a szervezetek bőven szolgáltak hírrel, amelyek meg is jelentek a hírgyűjtemények nyomatos számaiban.

A továbbiakban hírcsoportokként csokorba gyűjtve szemezgetek a hírek közül, először a sporthírekkel, hiszen a legtöbb újságolvasó általában ezzel kezdi.

Sporthírek

Az egyik első **úszó hír**: „Mialatt a magyar válogatottak Magdeburgban küzdenek a nemzeti színek becsületéért, a fővárosi úszók pedig a MUE, versenyén Siófokon indulnak, azalatt a vidéki úszók Rákosligeten találkoznak.

Rákosmenti Múzeumi Estek

Augusztus 2-án ugyanis a vidék legöregebb úszóegylete, a Rákosligeti Úszó Egylet rendezi a MUSZ. főtítkárnak a háború előtti legjobb vidéki sprinternek nevére kiírt Révay-vándordíj egyletek közti pontversenyét, A versenyre, melynek keretében a hatalmas serleg ötödször kerül kiírásra, rekordnevezés érkezett. Tata, Esztergom, Jászapáti, Rákosliget, Rákosszentmihály és Csillaghegy úszói adnak egymásnak találkozót. A versenyen, amely nagyban hozzá fog járulni a vidéki erőviszonyok tisztázásához." MTI 1925. július 31. péntek 4. kiadás 12 óra 4. oldal

Az Ilona strand, uszoda 1930 körül.
Forrás: ERH Digitális Archívum.

Hol is találkozhattak? Az Ilona strand volt az egyetlen rákosligeti úszómedence. Amikor tehát a Ferihegyi úton Rákoskeresztúrról Rákosliget felé vesszük utunkat, elhagyva a Rákos patak hidját a baloldalon egy hatalmas bozótot láthatunk. Ki hitte volna, hogy közel száz éve itt úszók csatáztak érmekért, serlegekért.

A későbbiekben is jelentős a sporttudósítások száma.

1928. február 21.

„A Magyar Országos Lawn Tennis Szövetség Pestvidéki Kerületének közgyűlése a következő tisztikart választotta meg: kerületi elnök ifj. Herzum János, kerületi előadó dr. Janczer Lajos, kerületi pénztáros Rónai János Az intéző bizottság: alelnökök Gabrovits Emil és Leiner Ferenc, intéző bizottsági tagok: Kleiszner László és Tukovits Sándor. A kerületi egyéni bajnokságok megrendezésével a közgyűlés a Rákosligeti Úszó Egylet tennisz szakosztályát bízta meg. A bajnokságok Rákosligeten augusztus 18-20. napján kerülnek eldöntésre ./MTI/”

Az úszók nem csak úsztak tehát, hanem a ma is működő tenispályán kiegészítő sportot űztek, versenyeket szerveztek. Híres teniszező is kikerült a nevelésükből, Gabrovitz (Gábori) Emil Magyarország többszörös teniszbajnoka.

Grabovitz Emil 1932.

Forrás : ERH Digitális Archívum

Társadalmi-politikai hír

Figyelem! A dátum 1926. A kormánynak be kellett avatkozni a lakástulajdonosokat érintő **hiteltörlesztésből** eredő problémák miatt. Nevezetesen fel kellett lépni a kilakoltatások ellen. Akkor is válság volt, és ez még csak a kezdet. Mi lesz itt három év múlva.

„1926. szeptember 11-én hatályba lépett az 526/1926. M.E. Rendelet. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A magyar kir. minisztérium 5200/1926.M.E.sz. rendelet 42.§.2. bekezdésének a/pontja alapján Csepel, Csillaghegy, Gödöllő, Pestszentlőrinc, Rákosliget, Rákosszentmihály és Soroksár pestkörnyéki községekben valamint Berettyóújfalu, Bonyhád, Csorna, Dombóvár, Kisvárd, Mezőkövesd, Moson, Putnok, Szerencs és Szikszó községekben a háztulajdonosok szabad rendelkezési jogát további rendelkezésig felfüggesztette.” MTI 1926. szeptember 11. szombat, 11. kiadás 18 óra 20 perc, 11. oldal.

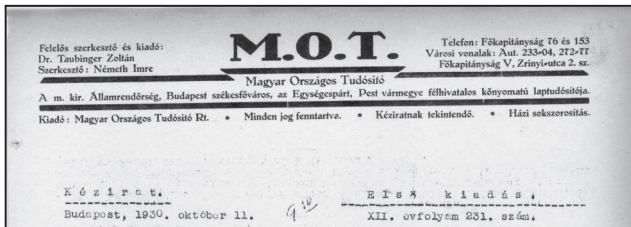
1930-as hír, melyből megtudhatjuk, hogy a közszolgálati dolgozók házbérét felemelték. Elmondhatjuk akár azt is, hogy akkor sem volt könnyű helyzetük a közszolgálatnak.

„A magasabb osztályba sorozás 1930. május elsejétől kezdődő hatállyal törtenik s az erre vonatkozó kormányrendelet a május elsejei hivatalos lapban jelenik meg.” 1930. április 30. szerda 33. kiadás 20 óra 15 perc 34. oldal

Rákosliget esetében az V. lakáspénz-osztályból a IV. lakáspénzosztályba sorolták a lakbéreket.

1930. október 11-én megalakult Rákosligeten a Gázvédelmi Liga. Szerepe elsősorban polgári védelmi feladatok ellátása volt.

„Szabó István községi bíró indítványára a liga megalakítását ki is mondták, majd vezetőül Major Mihályt, szakelőadókul pedig Madarász Emilt és Balogh Istvánt jelölték...” Magyar Országos Tudósító 1930. október 11. szombat XII. évfolyam 231. szám 5. oldal.

1931. március 17. Pest vármegye állat egészségügyi felügyelője jelezte, hogy többek közt Rákosligeten is baromfikolera járvány lépett föl.

1933. június 19. Pártalakítás Rákosligeten

„A NEMZETI EGYSÉG PÁRTJANAK ZÁSzlÓ-BONTÁSA PEST KÖRNYÉKEN ÉS A VIDÉKEN. Rákosligeten, a Budapest-környéki választókerület mintaszervezetében, a Kultúrpalotában volt az alakulás kb. 800 főnyi közönség jelenlétében. Előnké választották Jacobi Ágost ny. ezredes, titkár lett vitéz Keresztúri István.”

1934. december 5. Megalakult a MOVE.

Ezt a hírt igazán tehettem volna a sportrovathoz is, de a MOVE alapvetően félkatonai-politikai szervezet volt. Szerepeljen tehát itt.

„RÁKOSLIGETI MOVE SPORTEGYESÜLET december 4-én, kedden este tartotta alakuló közgyűlését az ottani kultúrházban. A közgyűlést vitéz Endre László főszolgabíró, a MOVE országos társelnöke nyitotta meg.”

BECSÜLETTEL A HAZÁÉRT.
MOVE
RÁKOSLIGETI TSE

1937. június. 18.

Telefonvonal fejlesztés történt a községben azzal, hogy a budapesti hálózat része lett a település. A postahivatalban is létesült nyilvános telefonállomás, amely munkaidőben állt a lakosság rendelkezésére. Aztán, mint tudjuk sokáig nem sok minden történt. Még a hatvanas évek közepén is csak két nyilvános állomás működött Rákosligeten. Egy a vasútállomásnál egy pedig a XIX. utca sarkán. A kézi beszélő felvétele után a rákoskeresztúri telefonos kisasszony jelentkezett be. Az igénylők hosszú sora várt telefonra még hosszú évtizedekig.

„A Magyar Távirati Iroda jelenti: A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter június 26-ától kezdődőleg az érdekelteknek régi kívánságát teljesítette, amikor az alábbi felsorolt helységeket, illetőleg telepeket a budapesti egységes távbeszélő-hálózatba bevonta: Rákoshegy /15/, Rákoskeresztúr /15/ Rákosliget /15/.”

1937. december 10. Elismerés rákosligeti polgárnak.

„A belügyminiszter Sárosi János ny. MÁV tisztviselőt, Rákosliget esküdtjét a község érdekében kifejtett önzetlen munkásságáért elismerő díszoklevéllel tüntette ki. A miniszteri elismerést Preszly Elemér titkos tanácsos, Pest, vármegye főispánja adta át, a kitüntetetteknek Rákosliget község ebből az alkalomból díszközgyűlést tartott, amelyen Sárosi Jánost meleg ünneplésben részesítettek. MTI”

1938. január 15. vitéz Endre László (a község díszpolgára) alispánná történt kinevezése miatt díszközgyűlést tartott a községi előljárással.

Már 1938-ban úgy számolt Budapest vezetése, hogy Rákosliget környéki település. Ami azt jelentette, hogy a főváros városrendezési tervében, mint környéki települést tart nyilván, a tervek kidolgozásánál ezt figyelembe veszik. A városrendezésre és a telek átalakításra vonatkozó szabályait a felsorolt nagyközségekre, így Rákosligetre is kiterjeszti. Mindez azt jelentette, hogy az említett városokban és községekben a városrendezési terveket a Fővárosi Közmunkák Tanácsa fogja megállapítani és az építészeti hatóság is másodfokon a Fővárosi Közmunkák Tanácsa lesz.

Az MTI/MOT rendszeresen tudósított 30-as években minden olyan eseményről, amely adományozáshoz köthető. Ilyen volt pl.: A Rákóczi szobor Alapba történő befizetések, a különböző, a kormányzó által támogatott szegénységet enyhítő gyűjtések eredményei, az elszakadt országrészek áttelepülőt segítő befizetések.

A II. világháború kitörése rányomta bélyegét a hírekre is. Alapvetően gazdasági szabályozó hírek jelentek meg, amelyek érintették a települést is.

1939. december 5.

„Az árellenőrzés országos kormánybiztosa szabályozta a zsírszalonna, háj és zsír legmagasabb árát. A rendelet értelmében december 6.-ától kezdve Bu-

Rákosmenti Múzeumi Estek

Kódas Mihály napirend előtti felszólalása után Blaskovich Lajos dr. vármegyei főjegyző a távollévő alispán nevében bejelentette, hogy Fábrián Béla országgyűlési képviselő, bizottsági tag július 5-én a vármegye közgyűlésén Rákosliget községben történt zavargásokat tett szóvá, amelyek a község nyugalomát állandóan zavarják és alkalmasak arra, hogy a nyaranként Rákosligeten nyaraló közönséget a községből elriasszák. A vármegye alispánja ebben az ügyben elrendelte a vizsgálatot, az ottani osendőrőrs kinyomozta az egy esetben történt ablakbeverés tettesét, a károsult azonban nem kívánta ellene az eljárás megindítását. Felolvasta a főjegyző Rákosliget község képviselőtestületének határozatát, amelyben Fábrián Béla vádjait visszautasítja. Bejelentette a főjegyző, hogy felügyeleti jogánál fogva utasította a községet: tegyen feljelentést azokért a károkért, amelyeket a községnek valótlan hírek terjesztésével Fábrián Béla bizottsági tag és egyes fővárosi napilapok okoztak.

Fábrián Béla viszonzálasszában fenntartotta a közgyűlésen elhangzott állításait, s kijelentette, hogy nem a községet kívánta bántani, hanem az elmúlt évi eseteken okulva, megakadályozni igyekezett a rendzavarásoknak ezévből való megismétlődését. Fábrián Béla további felszólalásában a pestkörnyéki választókerület új megállapításával foglalkozott, s megállapította, hogy a kerületet oly nagyra méretezték, hogy lakossága 550.000 főt is túlhalad, ami négy vármegye lakosságának felel meg. A pestkörnyéki kerületben is arányosan kéri a képviselők számának megállapítását, ugyenugy, mint az ország többi kerületeiben. Szóváltette a köztisztviselői fizetések ügyét is, s tekintettel arra, hogy a gazdasági helyzet megjevult a régi tisztviselői fizetések visszaállítását kérte. Megemlékezett arról, hogy az egyik fővárosi napilapban legutóbb támadás jelent meg a makári jegyző ellen, s megállapította, hogy a támadás adatai nem felelnek meg a valóságnak. Kérte a főispánt, védje meg a köztisztviselői tekintélyt. Ugyancsak megemlékezett arról, hogy az összetartás című hetilap kolportázs jogát a belügyminiszter megvonta, s ez orröl szóló határozatot a vármegye késedelmesen adta ki. Végül a rákoscsabai házépítések ügyét tette szóvá.

Fábrián Béla után Csik József országgyűlési képviselő, bizottsági tag szólt fel, s ő is kitért a rákosligeti állítólagos zavargásokra, bejelentette, hogy mint a pestkörnyéki kerület országgyűlési képviselője, megvizsgálta az esetet és arra a megállapításra jutott, hogy valóban csak egy esetben történt ablakbeverés. Ő is kifogá-

Egy kis politikai csatározás Pest Vármegye közgyűlésében. Álljon itt az eredeti kópia.

MOT 1938. augusztus 2. kedd / 2. oldal:

dapest területén a legmagasabb fogyasztói árak ezek: olvasztani való zsírszalonna bőrrel kilogrammonként 1.72 P, háj 1.86 P, zsír 1.80 P." Ezek az árak Rákosligetre is vonatkoztak.

1939. december 18.

„A Budapesti Közlöny keddi száma közli az iparügyi miniszter rendeletét, amely szerint a téglagyárosok és, kereskedők kötelesek községek területén lévő égetett agyagtégla-készletüket bejelenteni és ha az iparügyi miniszter úgy rendelkezik, valamely közhivatalnak vételre felajánlani.”

A rendelet Rákosligetre is kiterjedt. Ha összevetjük a korábbi hírel, akkor ez nem túl jó fényt vet a gazdaság akkori állapotára. Lehet, hogy a háború érezteti hatását máris? 1940. október 9-én keltezett hírelben az árellenőrzés országos biztosa majd módosítani fogja ezeket az árakat.

De a következő hír már a háború következménye. Előrevetíti, hogy egyre több alkalommal fog olyan hír meg-

jelenni, amely a lakosság fogyasztásnak korlátozására illetve fogyasztói árakra vonatkozik.

1940. április 13.

„A Magyar Távirati Iroda jelenti: A földművelésügyi miniszter 153.840/1940 sz. F.M. számú, a cukor forgalmának és fogyasztásának szabályozásáról szóló rendeletében Budapest székesfőváros területén és a szomszédságában fekvő városokban és községekben a cukor fejadagját személyenkint és hetenkint 24 dekagrammban állapította meg. E városok és községek felsorolása a következő: Budafok, Kispest, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Rákospalota, Újpest, Albertfalva, Békásmegyér, Budatétény, Cinkota, Csepel. Dunaharaszti Nagytétény, Mátyásföld, Pesthidegkút, Pestszentimre, Pestújhely, Rákoscaba, Rákoshegy, Rákoskeresztúr, **Rákosliget**, Rákosszentmihály, Sasalom, Soroksár, Vecsés.”

A háborús hangulatot fokozza az a hír is, mely szerint a közellátási miniszter rendeletet adott ki a budapesti zárt területen a lisztkiskereskedők kijelöléséről.

1940. április 10.

„A rendelet értelmében Budapest székesfőváros továbbá Kispest, Pestszenterzsébet, Pestszentlőrinc, Budafok, Rákospalota és Újpest megyei városok, valamint Albertfalva. Békásmegyér, Budatétény, Cinkota, Csepel, Dunaharaszti, Nagytétény, Mátyásföld, Pesthidegkút, Pestszentimre, Pestújhely, Rákoscsaba, Rákoshegy, Rákoskeresztúr, **Rákosliget**, Rákosszentmihály, Sasalom, Soroksár és Vecsés nagyközségek területén lisztet a fogyasztóközönség részére csakis kijelölt lisztkiskereskedő árusíthat.”

1941. május 17.

Az MTI hír a zsírjegyrendszer bevezetéséről tudósít. E szerint Rákosligeten is csak „hetenként és fejenként 16 dekagramm zsír vagy 18 dkg háj vagy 18 dkg bőr nélküli zsírszalonna, illetőleg 20 dkg bőrös zsír szalonna adható.” A nehéz fizikai munkát végzőkre más vonatkozott.

Egyházi hírek

Önmagában egyházi hír szinte csak ez a kettő jelent meg. (Közvetve természetesen azért jelen voltak a hírekben a településen működő egyházak.)

1930. január 24.

Raffay evangélikus püspök tartott beszédet arról, hogy mit tehet az ifjúság az egyházért. Az előadást színesítette a rákosligeti vegyes kar, melyet Szattinger Alfréd karagya vezetett.

1932. november 21.

A MOT tudósítója féloldalas hírben számolt be az evangélikus templom felszenteléséről.

Az iskola hírei

Az iskola mindig is különleges helyet foglalt el a település életében. Ennek következtében az alábbiakban az összes vele kapcsolatban fellelt hírt közreadom.

Kezdjük a névadással. 1930-ban kapott nevet az iskola.

1930.május 02.

„Rákosliget, Pestkörnyék, egyik legvirágzóbb tisztviselőtelepe, a gödöllői járás mintaközsége. Abból az alkalmából, hogy a kormányzó tízéves jubileuma egybeesett a község fennállásának harmincadik községi polgári iskolájának huszadik évfordulójával, feliratban kérte, hogy iskoláját Horthy Miklós polgári iskolának nevezhesse el. Ma jött meg a legfelsőbb beleegyezés, mely a kicsiny, de nagy kultúr-munkát teljesítő Rákosliget község lakosságában nagy örömet keltett /MTI./”

Egy kis vita az iskola körül.

1933. július 22.

„Pör a rákosligeti polgári iskola miatt. A rákosligeti munkásotthon szövetkezet még 1904-ben a kincstárnak egy nagyobb kiterjedésű telket ajándékozott, kikötötte azonban, hogy a kincstár köteles a telken állami óvodát, állami elemi iskolát és állami polgári iskolát létesíteni. A kincstár az óvodát és az elemi iskolát fel is építette, a polgári iskolát azonban még mindig nem állította fel, miért is a szövetkezet pörrel lépett fel a kincstárral szemben és ebben kérte, hogy a kincstár javára tett ajándékozási szerződését a bíróság hatálytalanítsa. A kúria Gébert-tanácsa most elutasította végső fokon a szövetkezet keresetét, azzal az indokolással, hogy a kincstár az elemi iskola és az óvoda létesítésével eleget tett az ajándékozási szerződés előfeltételül szolgáló annak a célnak, amit a szövetkezet elérni is szándékolt, ugyanis, hogy az ő telkeivel szomszédos telken épült állami óvoda és elemi iskola az ő telkeinek az értéket is megfelelő módon emelte. /MOT/”

1936. december 23.

„A Magyar Távirati Iroda jelenti, hogy a kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter, előterjesztésére Csertyó Gyula rákosligeti községi polgári iskolai rendes tanárnak, ... az igazgatói címet adományozta.”

1943. május 13.

„Tanítói kinevezések: Csertyó Magda rákosligeti ... állami népiskolai helyettes tanítókat folyó évi május hó 1-i hatállyal állami népiskolai rendes tanítókká kinevezte.”

Civil szervezetek hírei:

Ezekben az időkben még hír volt, ha a Vöröskereszt egészségmegőrző programot indított.

1926. december 1.

„A Magyar Vöröskereszt Egylet, egészségügyi propaganda előadásait november 7-étől 14-éig a következő sorrendben tartja meg:

... délután fél 4 órakor a rákosligeti vöröskereszt fiókegylet számára / Rákosligeti Polgári Kör/ dr. Gyürky Tibor "Fertőző betegségek..."

1926. november 22-én pedig délután fél 4 órakor a rákosligeti Vöröskereszt Fiókegyletben /Rákosligeti Polgári Kör/ dr. Witkowszky Tihamér "A fertőző betegségek címmel tart előadást." Ez utóbbi előadást december 12-én megismételték.

Rákosmenti Múzeumi Estek

1927. március 18.

„A Magyar Vöröskereszt Egylet 1927. március 20-ától március 26-áig egészségügyi előadásait a következő sorrendben tartja :... ..délután 4 órakor a Rákosligeti Polgári Körben dr. Bencze Ferenc "Alkoholizmus" címmel tart előadást..." 1927. március 18. péntek 14. kiadás 18 óra 10 perc 14. oldal.

1930. május 7.

„A VÖRÖSKERESZT-EGYLET JÓTÉKONY CÉLÚ ELŐADÁSA. Az Országos Vöröskereszt-Egylet rákosligeti fiókkintézménye tegnap délután a Kultúrház nagytermében a szegény és beteges iskolásgyermekek segélyezésére nagy sikerű műsoros előadást rendezett. A jótékony célú előadás szép erkölcsi és anyagi sikerrel zárult. / MOT/”

1934. november 5.

„A Magyar Vöröskereszt jubileumi ünnepe. A Magyar Vöröskereszt rákosligeti fiókegylete megünnepelte húszéves fennállását.” (MOT 17. kiadás. XVI. évfolyam 248. szám)

A civil szerveződések közül a másik nagyon fontos szerepet játszó a **Rákosligeti Dalkör** volt. Rendszeresen beszámolt az MTI a dalkör sikereiről is.

1927. szeptember 27.

„A Gyömrői Műkedvelő és Önképzőkör Dalkara számos dalárda közreműködésével, most rendezte első vármegyei dalosversenyét. A verseny előtt felsőkubini Heskó Rudolf járási főszolgabíró nagy hatású ünnepi beszédet mondott,

majd Nánássy Endre a gyömrői vendéglátó dalárda elnöke, üdvözölte a vendégeket. A mindenképpen jól sikerült ünnep és verseny öt díját, Hackl N. Lajos országos énekoktatási főfelügyelő elnöklete alatt működő bíráló bizottság a következő dalárdáknak ítélte oda:

Teleki Tibor vándordíja: Gyömrői Műkedvelő és Önképzőkör Dalkara.

A vitéz Teleki Béla gróf adományozta I. díj : Rákosligeti Dal és Zenekar.”

MTI 1927. szeptember 27. kedd 3. kiadás 10 óra 35 perc 3. oldal

1930-ban a Rákosligeti Dal és Zenekör részt vett a Ze-neakadémián, akkor Zeneművészeti Főiskolán, rendezett dalos versenyen. A rendező az **ORSZÁGOS MAGYAR DALOS SZÖVETSÉG I.KERÜLETE** volt.

Rákosligeti Önkéntes Tűzoltó Testület

1929.június 20.

A tűzoltóság méltó módon kívánt emlékezni a háborúban hősi halált halt bajtársáról. Emléktábla felállítását tervezték, mely MTI hír formájában is közhírré tétetett.

„A Rákosligeti Önkéntes Tűzoltó Testület július 14-én leplezi le a világ-háborúban hősi halált halt bajtársainak emlékére emelt emléktáblát.

A tűzoltótestület felkéri a hősi halált halt bajtársak hozzátartozóit; hogy hősi halottjuk nevét július 1-áig a rákosligeti tűzoltótestület parancsnokságánál szóban, vagy írásban jelentsék be.”

A frontharcosok rákosligeti csoportja

1934. október 15.

„A frontharcosok rákosligeti csoportja vasárnap szentelte fel zászlaját. Az ünnepség a különböző egyházak templomaiban megtartott istentiszteletekkel kezdődött.”

Kis színes - bulvár

Nyelvtanfolyam Budapesten, ahová még Rákosligetiek is jártak. Na, ez se lenne ma már hír.

1928. november 1.

„A Magyar Külügyi Társaság védnöksége alatt működő angol nyelvi tanfolyamok ünnepélyes megnyitása vasárnap délelőtt fél 12 órakor volt a Kereskedelmi Akadémia dísztermében. ... Nemcsak a főváros mind a tíz kerületéből, de a környékbeli helységekből, -Rákosliget, Dunakeszi, Pestújhely, Gödöllő, Albertfalva, Mátyásföldről stb. is jártak be a tanulni vágyók.”

Rendőrségi hírek.

Ezeket a híreket szándékosan hagytam a végére, még akkor is, ha ezek keltették a legnagyobb izgalmakat.

1929. február 18.

„KÖLCSÖNT IGÉRT, De MEGSZÖKÖTT A KÖZVETÍTŐI DÍJJAL, Holló István MÁV. előljáró, gyöngyösi lakos feljelentést tett a rendőrségen, állítólag Andrassy István és Torday N. nevű férfiak ellen, akik több gyöngyösi lakost károsítottak meg. A feljelentés, szerint Andrassy István és Torday N. mint a Mortus Mezőgazdasági Vegyipar cég igazgatói nagyobb kölcsönöket ajánlottak fel. Holló István levéllel fordult a Mortus céghez és kölcsön iránt érdeklődött. Levelére választ is kapott,

amelyben Torday igazgató közölte, hogy egy angol társulatnál ki tud eszközölni nagyobb kölcsönt igen jutányos feltételek mellett, de közvetítési díj címén 3%-ot, a Mortus cégnek kell fizetni. Holló István 26 gyöngyösi lakos megbízásából Budapestre utazott, hogy megbízási nevében különböző kölcsönösszegeket igényeljen. Az állítólagos Andrassy Istvánt Rákosliget XVII. 2. számú házában lévő lakásán kereste, fel, ahol provízió címén 625 pengőt adott át az igazgatónak. Ez az összeg a kikötött 3% közvetítési jutalék egy része volt. A többi a kölcsönügylet lebonyolítása után kellett volna fizetni. A megállapodás értelmében két hét múlva kellett volna a pénzt folyósítani. Holló István ezután visszautazott Gyöngyösre, ahol hiába várta a pénzt. Gyanút fogott és feljelentést tett a gyöngyösi rendőrségen, a gyöngyösi rendőrség átíratára a budapesti főkapitányság nyomozást indított és megállapította, hogy a Mortus vállalat nem létezik, az állítólagos Andrassy István a rákosligeti lakásáról elköltözött.

Kiderült az is, hogy Andrassy István az András Gábor nevet is használta és másokat is megkárosított, Személyleírása: 40 év körüli jó megjelenésű, kb. 167 cm. Maga, sovány, egyenes tartású, gyors beszédű, kék szemű, beesett arcú, barna bajuszú férfi, aki intelligens ember benyomását kelti. A rendőrség a nyomozást megindította." /MOT XI. évfolyam 40. szám 16. kiadás 16. oldal /

1930-ban jelent meg egy eltűnt személy kereséséről hír.

„ELTŰNTEK: Nagy Rezső 76 éves, nyugalmazott MÁV tisztviselő a rákosligeti VIII. utca 11/a. számú házában lévő lakásáról eltűnt. A rendőrség az eltűnteket keresi." /MOT/

1932. május 28.

„Rákosligeten reggeli járókelők az úmenti árokban véresen, eszméletlen állapotban találtak egy felborult motorkerékpár alatt egy jól öltözött férfit. A kivonult kispesti mentők megállapították, hogy a szerencsétlenül járt ember Hock Elek rákosligeti pékmesterrel azonos fején, lábán sérült meg. Beszállították a Szent István kórházba. Állapota súlyos." /MTI/

1932. július 16.

„A rákosligeti csendőrsön hamis öt-pengőt szolgáltatottak be. A nyomozás megindult a megtévesztésre alkalmas hamisítvány terjesztőjének megállapítására.”

1934. február 6.

„Tuza Lajos rákosligeti villájába betörték és onnan 2280 pengő értékű holmit vittek el, melyek között egy B.Sz. monogrammos cigaretta tárca és B.Sz. mono grammos evőeszközök voltak. A csendőrség a betörőket ...”

1935. november 8.

„Szávay Istvánt, Rákosliget állásától felfüggesztett főjegyzője:, pénteken délután közokirat hamisítás miatt letartóztatták és bekísérték a pestvidéki ügyészség fogházába Szávay István felfolyamodást jelentett be letartóztatása ellen." /MTI/

1937. december 10.

„A rákosligeti vasúti állomáson ma délelőtt a Hatvan felől érkező vonat mozdonya elütötte Tóth Miklós 67 éves nagyothalló nyugalmazott postást. Halálukolva szállították kórházba." /MTI/

1939. augusztus 16.

„A rákosligeti vasútállomás közelében az egyik vonatból eddig ismeretlen körülmények között kizuhant Illés József 18-éves asztalossegéd. A vonat kerekei mindkét lábát lemetszették. Válságos állapotban kórházba szállították." /MTI/

Halálhírek

A halálhírekről szóló hírek nagyon sok fontos információt őriztek meg, hiszen sok esetben országosan ismert/ elismert személyek haláláról számolt be. A kis településen meglepően sok fontos ember élhetett.

1929. május 28-án temették el Harsányi Pált a Nemzeti Múzeum numizmatikai tájának igazgatóját. Harsányi református lelkészként szolgált Rákosligeten is. Búcsúztatásán Hóman Bálinton, a Nemzeti Múzeum főigazgatóján kívül többek közt jelen volt Batta Árpád rákosligeti református lelkész is. „ A rákosligeti református egyház nevében Batta Árpád mondott búcsúztatót ugyanabban a lelkészi talárban, melyben egykor Harsányi Pál tartott istentiszteletet Rákosligeten.”

1931.július 14.

„Halálhírek, Szelestei Nagy Lajos vármezei törvényhatósági bizottsági tag, rákosligeti törvénybíró, rövid szenvedés után július 13.-án elhunyt. Temetése szerdán 15.-én délután öt órakor lesz a rákosligeti temető halottasházából.”

1934. május 18.

„Isaszegen tegnap délután nagy részvét mellett temettek el dr. Mikes József rákosligeti aljegyzőt, aki múlt szombaton a fővárosban felvágta ereit és meghalt. A most befejezett nyomozás során megállapítást nyert, hogy szerelmi bánat miatt lett öngyilkos." /MTI/

1938. február 12.

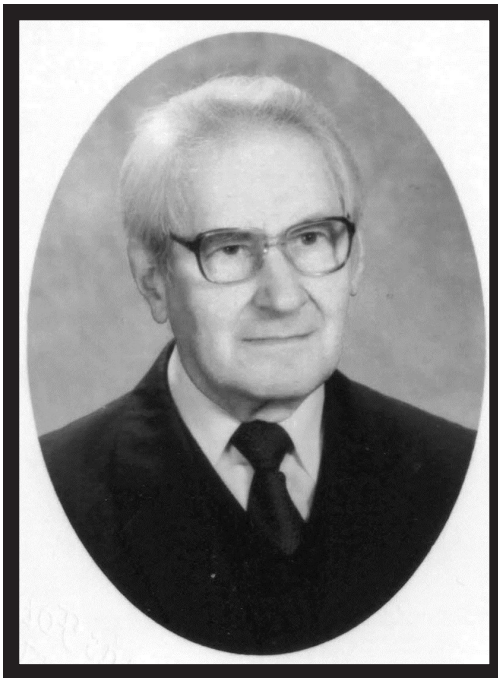
„Guba Jenő minisztériumi számvevőségi főtanácsos, a Sigmum Laudis tulajdonosa 58 éves korában elhunyt. Kiterjedt rokonság gyászolja. Ma délután temették el Rákosligeten nagy részvét mellett.”

1940. január 5.

„Ölvedi Ucsnay Ernő Trencsén díszpolgára és utolsó magyar polgármestere január 4-én 83 éves korában Rákosligeten elhunyt. Temetése január 6-án szombaton délután 3 órakor lesz a rákosligeti katolikus temetőben. Az elhunyt lelki üdvéért az engesztelő szentmisét-8-án, hétfőn reggel 9 órakor mutatják be a rákosligeti plébániatemplomban.” / MTI/

Ezzel véget értek a hírek. Legalábbis azok, amelyek 1920 és 1950 között születtek az MTI keretén belül. Nem kizárt az sem, hogy több esetben is felvillanhatott az olvasóban az az érzés, hogy mintha az adott hír akár mai is lehetne, de remélem, hogy sikerült egy kicsit kikapcsolódnia, elszórakozni ezeknek a ódon lapoknak az újraolvasása során.

Gyászol a Rákosmenti Múzeumbarát Egyesület

Fodor Sándor, a mi Sanyi bácsink elhunytával pótolhatatlan veszteség érte a Rákosmenti Múzeumbarát Egyesületet is. Ő még emlékezett azokra az időkre, amikor Rákoscsaba önálló település volt. Olyan elevenen tudott beszélni fiatalságának ezekről az éveiről, hogy szavai nyomán a szereplők szinte megelevenedtek és úgy éreztük, mi is közöttük vagyunk. Csodálatos emlékezőtehetsége percre pontosan fel tudta idézni a múlt eseményeit.

Sajnos már nem hallhatjuk többé kedves, halk szavát és ez nagyon fáj nekünk is, egyesületi tagtársainak. Nincs több al-

kalom a csendes beszélgetésekre, amit még nem mondott el nekünk, az már örökké titok marad. Nagy-nagy szerencsénkre azért megvannak azok a cikkek, amelyeket az újságunknak a „Rákosmenti Múzeumi Esteknek” írt és megmaradnak azok az információk is, amelyeket emlékezetünk megőriz.

Valamennyiünknek nagyon fog hiányozni kedves, mosolygós, mindig segítőkész személyisége, de sajnos már nincs mit tenni, végleg el kell búcsúznunk tőle. Búcsúzom hát Sanyi bácsitól. Búcsúzom a Múzeumbarát Egyesület valamennyi tagja nevében. Személyemben jelképesen elköszön tőle az Erdős Renée Ház is, ahol olyan sokszor megfordult, mint a kiállítás megnyitók és egyéb események elmaradhatatlan résztvevője. Búcsúzom azokkal a szavakkal, amelyekkel halála előtt néhány nappal köszöntöttük egymást találkozásunkkor: „Áldás, békesség!”. Hiszen tudom, hogy áldás volt egész életén és kívánom, hogy nyugodjon békességgel.

Isten veled Sanyi bácsi!

Szelepcsényi Sándor

Elhangzott 2014. január 10-én Fodor Sándor temetésén

Kiadja a RÁKOSMENTI
MÚZEUMBARÁT EGYESÜLET
ISSN 2064-2970

Szerkesztőbizottság:

Ádám Ferenc, Millisits Máté, Szelepcsényi Sándor, Tóth Péter

Főszerkesztő: Szelepcsényi Sándor

Szerkesztőség:

1174 Budapest, Báthory u. 31.

Tel.: 36-1-258-4693

E-mail: erh@enternet.hu

Lapterv: Novák Fanni

Ingyenes terjesztésű lapunk megtalálható az Erdős Renée Házban, illetőleg Budapest XVII. kerületének kulturális intézményeiben.

E szám kiadását támogatta:

Budapest Főváros XVII. ker. Rákosmente
Önkormányzata